

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

2021-02-05

Dnr: KS 20/0647

Innehåll

1	Inledning	3
2	Syfte och definitioner	4
3	Våldsbejakande extremism i Sverige	5
4	Nulägesbild	6
5	Kommunens ansvar	7
5.1	Styrande dokument och mål för arbetet	7
6	Radikaliseringsprocessen	8
6.1	Vägar in i våldsbejakande extremism	8
6.2	Signaler på radikalisering.....	8
7	Organisation och ansvar	10
7.1	Övergripande struktur för arbetet.....	10
7.2	Ansvarsfördelning	10
7.2.1	Kommunfullmäktige.....	10
7.2.2	Trygghetsutskottet	10
7.2.3	Nämnder	10
7.2.4	Kommundirektören.....	10
7.2.5	Avdelning för Trygghet och säkerhet.....	11
7.2.6	EST styrgrupp.....	11
7.2.7	Konsultationsforum	11
7.2.8	EST områdesgrupp	12
8	Extern samverkan	13
9	Insatser mot våldsbejakande extremism	14
9.1	Generella förebyggande insatser	14
9.2	Specifika förebyggande insatser	15
10	Litteratur	17
Bilaga 1.	Deltagare i EST styrgrupp	18
	Deltagare i EST styrgrupp (2021-02-05).....	18
Bilaga 2.	Övriga kontakter	19
	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).....	19
	Avhopparverksamheter	19

1 Inledning

Sveriges kommuner har uppmanats att utveckla en lokal handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism. Utgångspunkten är att våldsbejakande extremism utgör ett hot mot vår demokrati som behöver bemötas på lokal nivå. Demokratiarbetet är en kontinuerlig process som kräver engagemang, insatser och samverkan för att upprätthållas.

Denna handlingsplan ska vara ett stöd i arbetet mot våldsbejakande extremism i Upplands-Bro kommun. Dokumentet förtydligar kommunens ansvar och organisation på området, hur arbetet kan införlivas i befintlig verksamhet och hur samverkan ska ske samt vilka insatser som kan genomföras på olika preventionsnivåer. I handlingsplanen finns också en kunskapsgrundande beskrivning av begreppet våldsbejakande extremism och radikaliseringsprocessen samt en nulägesbild.

2 Syfte och definitioner

Denna handlingsplan mot våldsbejakande extremism är ett av våra verktyg för att stärka och värna demokratin i Upplands-Bro kommun. Ett övergripande syfte med handlingsplanen är att Upplands-Bro kommun ska införa en tydlig organisation, inklusive roller och ansvar, samt genomföra effektiva insatser mot våldsbejakande extremism

De begrepp som används i dokumentet; våldsbejakande, extremism och radikalisering är inte allmänt vedertagna begrepp med ett entydigt innehåll. Begreppen presenteras därför i detalj nedan för tydlighetens skull. Begreppet våldsbejakande beskrivs som följer:¹

[...] våldsbejakande kan användas för att beskriva både innehållet i ett visst material (exempelvis ett tal, en text eller en film) och personers beteende. Om ett material beskrivs som våldsbejakande betyder det att materialets innehåll inte bara accepterar våldsanvändning utan även stödjer användningen av ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. När [...] en person [beskrivs] som våldsbejakande betyder det att personen vid upprepade tillfällen bedöms ha uppvisat ett beteende som inte bara accepterar våldsanvändning utan även stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. Att vara våldsbejakande ska inte förväxlas med att vara våldsbenägen; ett våldsbejakande beteende kan innebära ett långvarigt stöd till våldshandlingar som andra begär, trots att personen själv aldrig utövar våld.

En definition av begreppet *extremism* som används i detta dokument är:²

[...] extremism [används] för att beskriva rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelsen där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning. Våldsbejakande extremism förekommer både inom den politiska och religiösa sfären.

Begreppen *radikal* och *radikalisering* kan förklaras som följer:³

Någon som är radikal är kompromisslös och har traditionellt som målsättning att lösa problemen en gång för alla genom att angripa dem vid dess rötter. Detta kan antingen uppnås genom en mål- eller medelorienterad process. Någon som är radikal intar ofta en förenklad ståndpunkt för att ta itu med sin klivna syn gällande absoluta ideologiska och religiösa sanningar, där vänner och fiender är klart uppdelade i olika läger. Radikalisering har beskrivits som en process där ”individer introduceras till ett öppet ideologiskt budskap och trossystem, vilket uppmuntrar till rörelse från moderata idéer i mittfåran mot extrema åsikter”.

Begreppen ger oss stöd i arbetet. Nästa avsnitt kommer att utveckla vilka ideologier som omfattas när vi talar om våldsbejakande extremism i Sverige.

¹ Säkerhetspolisen (2010) s. 27.

² Ibid.

³ Ranstorp & Hyllengren (2013) s. 59.

3 Våldsbejakande extremism i Sverige

Ideologi	Beskrivning
<p><i>Den våldsbejakande vänsterextremistiska, s.k. autonoma miljön</i></p>	<p>Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från auktoriteter och den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre av folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle. Kampen riktas mot det man uppfattar som uttryck för olika former av förtryck. Den autonoma miljöns ärkefiende är de som vill inrätta ett auktoritärt styre, begränsa invandringen och säger sig värna den svenska etniciteten.⁴ Även djurrättsaktivism är idag något som, även om säkerhetspolisen ej gör det, räknar in i den autonoma miljön.</p>
<p><i>Den våldsbejakande högerextremistiska, s.k. vit makt-miljön</i></p>	<p>Den generella målsättningen inom vit makt-miljön är att avskaffa det nuvarande demokratiska statsskicket och ersätta det med en auktoritär regeringsmakt, som ska inrätta ett etniskt och kulturellt homogent samhälle. Medlemmarna och anhängarna förespråkar, främjar eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå en sådan förändring, påverka det politiska beslutsfattandet eller myndighetsutövningen, eller hindra enskilda från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.⁵</p>
<p><i>Den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön</i></p>	<p>Influenserna för den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön kan tillskrivas al-Qaida och andra jihadistiska grupperingar. Det är en global ideologi som motiverar attentat mot civila, dels som svar på ockupation av muslimska länder samt våld mot muslimer och dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet är att genom våld införa ett islamiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid. Den västerländska kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam.⁶</p>

⁴Våldsbejakande extremism i Sverige: nuläge och tendenser (Ds 2014:4) sid 30–31.

⁵Vit makt-miljön. Rapport CVE. BRÅ 2020.

⁶Den våldsbejakande islamistiska miljön. Rapport CVE. BRÅ 2020

4 Nulägesbild

Den våldsbejakande vänsterextremistiska miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön har inte ökat nämnvärt utan ligger kvar på ungefär samma nivå som tidigare.

Säkerhetspolisen kan dock se att våldsbejakande högerextremism, som tidigare framför allt varit begränsad till en liten och organiserad vit makt-miljö, får allt större spridning och attraherar fler. Den våldsbejakande högerextremistiska värdegrunden består också av betydligt mer än rasism och främlingsfientlighet. Här ryms till exempel nationalism, HBTQ-motstånd och kvinnoförakt.

Säkerhetspolisen ser en utveckling där olika drivkrafter sätts samman till en personlig ideologi. Utifrån rasism och främlingsfientlighet, antifeminism och konspirationsteorier skapas en egen världsbild. Det försvårar möjligheten att förstå i vilken utsträckning brottet eller våldet är ideologiskt motiverade.

Säkerhetspolisen tar regelbundet emot information om vapen och sprängmedel där det finns kopplingar till såväl våldsbejakande högerextremism som våldsbejakande vänsterextremism.⁷ De terrorbrott som blir allt vanligare är av ensamagerande som sympatiserar eller befinner sig i utkanten med extremistmiljöer. Digitaliseringen har möjliggjort dels rekrytering, dels producerandet och spridandet av propaganda⁸

Upplands-Bro kommun har i dagsläget februari 2021, inga underrättelser eller andra indikatorer på att våldsbejakande extremism förekommer inom kommunens geografiska områdesansvar. Kommunen har inte heller haft några som återvänt efter att ha rest till konfliktområden för att ansluta sig till terrororganisationer

⁷ Säkerhetspolisens årsbok (2019). Sid 52–53

⁸ Säkerhetspolisens årsbok (2019) sid 51

5 Kommunens ansvar

Kommunens ansvar för arbetet mot våldsbejakande extremism regleras i Socialtjänstlagen, Lagen om vård av unga (LVU), Offentlighets- och sekretesslagen, Kommunallagen samt Skollagen. Ansvaret för olika skeden vid händelser relaterade till våldsbejakande extremism visas nedan.

Skede	Frågeställning	Ansvar
<i>Förebyggande</i>	Aktivt verka mot utanförskap Demokratistärkande Tillit och tillhörighet Förhindra brott Fara för liv och hälsa	Kommunen Kommun och polis Kommun och polis Kommun och polis Kommun och polis
<i>Under</i>	Stöd till anhöriga Social oro Hot mot personal Hot mot medborgare	Kommun och polis Kommun och polis Kommun och polis Kommun och polis
<i>Efter</i>	Lagföra brott Vård för trauma Krigsbrott Fungera i samhället	Polisen Regionen SÄPO, polis Kommun

5.1 Styrande dokument och mål för arbetet

Kommunens verksamhetsplan med angiven budget och inriktning är det viktigaste styrdokumentet för arbetet mot våldsbejakande extremism. Övergripande mål i verksamhetsplanen förtydligar att Upplands-Bro ska vara en kommun för alla och att den demokratiska processen ska stärkas.

Målet ska uppnås genom att invånarna involveras i kommunens utveckling i olika former för dialog. Medborgardialog i form av projekt med skolor, föreningsliv och näringsliv med mera kan stärka den lokala demokratin.

Ett annat område som är relevant för arbetet mot våldsbejakande extremism är ambitionen att utveckla lokal samverkan mellan kommunen, polisen och andra aktörer som exempelvis angränsande kommuner. Säkerhets- och trygghetsarbetet ska bedrivas på bred front för att skapa en säkrare och tryggare miljö för alla som bor, verkar eller vistas i kommunen.

6 Radikaliseringsprocessen

För att förstå varför en person ansluter sig till våldsbejakande extremism kan själva processen beskrivas som ett kalejdoskop av flera samverkande faktorer. Dessa faktorer och deras samverkan ser olika ut på individnivå.⁹

Betydelsefulla faktorer är individuella psykosociala faktorer, sociala och politiska faktorer, ideologiska och religiösa dimensioner, känslan av kulturell tillhörighet och identitet, förekomsten av eventuellt trauma och andra triggermekanismer. Faktorer som driver fram själva radikaliseringsprocessen är gruppdynamik, förekomsten av aktiva rekryterare och sociala medier.¹⁰

6.1 Vägar in i våldsbejakande extremism

I litteraturen nämns i huvudsak fyra olika vägar in i våldsbejakande extremism. Dessa vägar beskrivs övergripande i tabellen nedan.

<p><i>Utagerarens väg</i></p> <p>Utageraren är en person som ofta har en problematisk bakgrund som kan innefatta droger, våld och annan kriminalitet eller trauma genom erfarenheter av krig.</p>	<p><i>Grubblarens väg</i></p> <p>Kännetecknas av sökande och av att grubblaren följer en intellektuell väg in i extremism.</p>
<p><i>Kontaktsökarens väg</i></p> <p>Personer som kan sägas följa kontaktsökarens väg dras till en radikal grupp utifrån ett behov av närhet och gemenskap.</p>	<p><i>Familjens väg</i></p> <p>Radikala och extrema uppfattningar i familjen eller den närmaste omgivningen kan få politiskt intresserade ungdomar att gå in i extremism.</p>

6.2 Signaler på radikalisering

Tecken på radikalisering kan ses på områdesnivå, gruppnivå och individnivå. På områdesnivå kan signaler på radikalisering tydas i bristande tillit till myndigheter och mellan medborgare.

Invånare i området ifråga kan exempelvis lyfta frågor om att de upplever en hög grad av otrygghet, förekomst av våld och kriminalitet i lokalsamhället. Andra frågor som kan tas upp rör diskriminering och upplevelse av orättvisa, exkludering av individer eller hela grupper i samhället.

⁹ Avsnittet om radikaliseringsprocessen bygger på en studie vid CATS på Försvarshögskolan: *Förebyggande av våldsbejakande extremism i tredjeland: Åtgärder för att förhindra att personer ansluter sig till väpnade extremistgrupper i konfliktzoner.*

¹⁰ Ranstorp & Hyllengren (2013) s. 85.

På gruppnivå, exempelvis i ungdomsmiljöer, kan unga signalera åsikter och budskap genom symboler och märken. I samtal och diskussioner kan de ge uttryck för konspirationsteorier, peka ut andra individer som fiender och visa hat mot bestämda grupper.

På individnivå kan tecken om att något är på väg att hända vara att personen ifråga ägnar mycket tid åt hemsidor, film och annat informationsmaterial med våldsbejakande budskap. Signaler på radikaliseringsprocessen kan ses genom förändringar i umgänge, kamratrelationer och fritidsintressen samt nya intressen till förmån för det nya sammanhanget.

Personen kan också vara inblandad i händelser som exempelvis sammandrabbningar, upplopp, våldsamma situationer och delta i möten med extremistisk agenda. Andra tecken kan vara att personen börjar använda en ny klädkod, uppvisa symboler och tatueringar etcetera, för att markera en viss tillhörighet.

7 Organisation och ansvar

Arbetet mot våldsbejakande extremism ska utföras i ordinarie verksamhet och i de samverkansstrukturer som utvecklats för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i Upplands-Bro kommun.

Långsiktighet, tydlig struktur och ansvarsfördelning för arbetet är nyckelfaktorer. Ansvar för samordning och uppföljning är viktigt samt att utvärdera effekten av kommunens insatser på kort och lång sikt.

7.1 Övergripande struktur för arbetet

Överenskommelsen mellan polisen och kommunen utgör ett ramverk för arbetet mot våldsbejakande extremism. Det förebyggande rådet är ett samlande forum för samverkan mellan centrala aktörer i Upplands-Bro kommun.

7.2 Ansvarsfördelning

7.2.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fattar beslut om handlingsplan mot våldsbejakande extremism och ansvarar för att det finns resurser så att insatser kan genomföras.

7.2.2 Trygghetsutskottet

Trygghetsutskottet ansvarar för samordning, uppföljning och verkställande av handlingsplanen mot våldsbejakande extremism utifrån dess samordningsansvar. Trygghetsutskottet kan också göra mindre revideringar av handlingsplanen. Arbetet ska ta sin utgångspunkt i en uppdaterad lokal lägesbild vilket ger goda förutsättningar för ett framgångsrikt arbete.

7.2.3 Nämnder

Nämnderna har ansvar för att operationalisera denna handlingsplan mot våldsbejakande extremism i sin verksamhet. Arbetet ska återrapporteras till Trygghetsutskottet.

7.2.4 Kommundirektören

Kommundirektören har ansvar för kommunövergripande frågor som rör trygghetsskapande arbete som förebygger våldsbejakande extremism.

Överenskommelsen med polisen som ligger till grund för arbetet undertecknas av Kommundirektören och våldsbejakande extremism kan inkluderas som ett arbetsområde.

7.2.5 Avdelning för Trygghet och säkerhet

Avdelningen för Trygghet och Säkerhet har i uppdrag att arbeta med kommunövergripande strategiska frågor som rör trygghets- och säkerhetsfrågor. Enheten har i uppgift att:

- Stödja implementeringen av denna handlingsplan
- Samordna, följa upp och utvärdera arbetet kontinuerligt varje år
- Samordna konsultationsforumet för våldsbejakande extremism

7.2.6 EST styrgrupp¹¹

EST styrgrupp (Effektiv Samordning för Trygghet) eller motsvarande kan utgöra en stödfunktion i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Samverkansforumet har till uppdrag att bevaka förebyggande frågor på övergripande och lokal nivå samt att svara för strategi samt samordning och planering av större gemensamma förebyggande insatser när flera aktörer är berörda.

7.2.7 Konsultationsforum¹²

Ett konsultationsforum är inrättat i Upplands-Bro kommun för att hantera akuta frågor och agera som stöd vid signaler om våldsbejakande extremism. Forumet kontaktas via preventionssamordnaren på Kommunledningskontoret.

Medarbetare inom kommunens verksamheter ska kunna kontakta forumet när de uppfattar signaler om våldsbejakande extremism för att få råd om hur de ska hantera uppkomna situationer.

I konsultationsforumet finns representanter från berörda kontor, nyckelpersoner som löpande specialistutbildats, som ska ha aktuell kunskap på området.

Forumets medlemmar ska följa omvärldsbevakningen på området på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Konsultationsforumet består av:

1. Preventionssamordnare (sammankallande, ordförande)
2. Enhetschef, Trygghet- och preventionsenheten
3. Enhetschef, Säkerhets- och beredskapsenheten
4. Enhetschef, Stöd- och behandling, Socialkontoret
5. Enhetschef, myndighetsenheterna, Socialkontoret
6. Rektor, Upplands-Bro gymnasium
7. Enhetschef, Utbildningskontoret
8. Avdelningschef, Kultur- och fritidskontoret
9. Polis (representant från Lokalpolisen)

¹¹ Deltagare i EST styrgrupp anges i Bilaga 2.

¹² Modellen har utvecklats av Umeå kommun och används inom det lokala Brottsförebyggande rådet i Umeå.

7.2.8 EST områdesgrupp

EST områdesgrupp (Effektiv Samordning för Trygghet) genomförs varje månad i Bro, Brunna och Kungsängen och består av en avstämning mellan centrala aktörer inom och utom kommunen som fokuserar på aktuella händelser och den lokala lägesbilden med fokus på trygghet och brottsförebyggande, samt gemensam analys och åtgärder/insatser.

Bland andra bevakningsbolag, grundskolor, gymnasium, räddningstjänst, socialtjänst BOU, ungdomsstödjare, fältgruppen, fritidsgårdar, Upplands-Brohus, bostadsbolaget Hembla, lokalpolisen och Bro utveckling platssamverkan deltar vid dessa möten.

Vid dessa möten kan oro samt signaler angående våldsbejakande extremism lyftas vid behov och information föras vidare till lämplig kontaktperson samt enhet.

Upplands-Bro kommun arbetar i enlighet med metoden EST, Effektiv Samordning för Trygghet och använder sig sedan 2020 av Embrace, ett system för att kartlägga trygghetsfrågor i form av otrygghetsskapande händelser och platser samt brott. Under 2021 kommer preventionssamordnare på Avdelningen för Trygghet och säkerhet att undersöka möjligheten att utbilda dess inrapportörer i att känna igen och rapportera klotter och symbolik för våldsbejakande extremistmiljöer i Embrace-systemet.

8 Extern samverkan

Ett kontinuerligt samarbete med berörda aktörer och bred samverkan är grundläggande i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Det är därför viktigt att vi identifierar centrala aktörer i ett tidigt skede av arbetet.

Våra samarbetspartners kan bidra till att öka medvetenheten och kunskapen om den lokala lägesbilden. Strategisk extern samverkan är viktigt i vårt arbete med att förbereda arbetet och följa upp processer samt att utveckla effektiva och potentiella lösningar.

Följande aktörer och samverkansforum kan vara viktiga för arbetet på området:¹³

- CVE – Center mot Våldsbejakande Extremism
- Föreningar i Upplands-Bro kommun
- Länsstyrelsen samverkan Stockholm
- Nationella organisationer och universitet i insatser samt projekt¹⁴
- Regionen (sker genom olika samverkansavtal)
- Samverkan i Nordvästkommuner/Norrortskommuner
- Samverkan med angränsande kommuner i Uppsala län
- Samverkan med nationella myndigheter
- Trossamfund och religiösa företrädare
- Ungdomsrådet

¹³ Listan återges i alfabetisk ordning.

¹⁴ Exempel på projekt kan vara insatser som rör diskriminering på grund av socioekonomiska förhållanden. Detta kan ske i samverkan med nationella organisationer som driver liknande projekt tillsammans med kommuner.

9 Insatser mot våldsbejakande extremism

De insatser som utvecklas i arbetet mot våldsbejakande extremism måste utformas för olika nivåer, målgrupper och skeden i arbetet. Dessa kan beskrivas som generella förebyggande, specifika förebyggande och individinriktade insatser.

En målsättning är att insatserna ska öka kunskapen och medvetenheten om frågorna samt att de stärker samverkan på området. När det gäller unga som fortfarande går i grundskola och gymnasium är det något enklare att fånga upp individer i ett tidigt skede och att utforma insatser.

Kontaktytorna är däremot mindre mellan kommunen och yngre vuxna i åldrarna 20–30 år som deltar eller hotas dras in i våldsbejakande extremistmiljöer. Oavsett målgrupp behöver insatserna övervägas och utvecklas noga för att uppnå rätt effekt.

9.1 Generella förebyggande insatser

Generella förebyggande insatser är breda insatser som omfattar samhällets alla medborgare, framförallt barn och ungdomar, enligt rekommendation från den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Det är viktigt med tidig prevention i alla våldsbejakande situationer, att lyfta antivåldsbeteende och särskilt i fallet extremism.

Viktiga miljöer här för barn och ungdomar är förskola, skola och fritidsverksamheten. Generella förebyggande insatser kan också genomföras i samarbete med frivilliga organisationer, inte minst idrottsföreningar, som arbetar med barn och ungdomar. Det är av stor vikt att på ett tidigt stadium involvera föräldrar och sprida kunskap om barns rätt till en våldsfri miljö samt göra föräldrar uppmärksamma på extremismens faror i barnens liv.

Utbildningsinsatser riktade mot första linjens medarbetare i kommunen kan initieras för att öka medvetande- och kunskapsnivån. Här kan interaktiva och digitala utbildningar vara ett hjälpmedel i arbetet. I Upplands-Bro kommun kan generella förebyggande insatser ske genom:

- Kompetensutveckling för personal på berörda kontor i organisationen, både gällande våldsbejakande extremism och våld generellt.
- Vidareutbildning av personal på förskolor, grundskolor och gymnasium
- Att frågor om demokrati och maktutövning lyfts i skolundervisningen¹⁵

¹⁵ Genom de nationella läroplanerna är demokrati- och värdegrundsfrågor en del i det dagliga arbetet i förskolor och skolor. Värdegrunden som ska förmedlas i skolan och som relaterar till att värna demokratin mot våldsbejakande extremism är följande: människolivets okränkbarhet,

- Återkommande årliga evenemang, ex. Demokratidagen med lämpligt demokratitema, berör frågor om dialog och delaktighet för unga
- Element som kritiskt tänkande och källkritik ska stärka elevernas förmåga att hantera information från våldsbejakande grupper
- Socialkontorets stöd- och behandlingsenhet Solängen, ger stöd till barn, ungdomar och deras familjer när de behöver hjälp att lösa olika svårigheter och kriser på uppdrag av socialtjänsten.
- Bryggan, en psykiatrisk mottagning, drivs genom samarbete mellan Upplands-Bro kommun samt vårdcentralerna i Bro och Kungsängen. Bryggan erbjuder förebyggande stöd för en bättre psykisk hälsa till barnfamiljer, barn och unga och stöttar föräldrar i sin föräldraroll.
- Utvecklad samverkan med samarbetspartners som listats tidigare i avsnittet *Extern samverkan*

Det är viktigt att lyfta frågor som rör antivåldsbeteende i det förebyggande arbetet, sprida kunskap på alla nivåer samt att involvera föräldrar och göra dem uppmärksamma på extremismens faror i barn och ungas liv.

9.2 Specifika förebyggande insatser

Dessa insatser riktas mot specifika områden, frågor och problem eller unga i olika riskgrupper. Specifika förebyggande aktiviteter kan vara:

- Föreläsningar och workshops för barn, unga och identifierade nyckelaktörer i frågor som rör våldsbejakande extremism
- Specialutbildning av nyckelpersoner på berörda kontor och skola i exempelvis dialogverktyg, radikaliserings och konflikthantering
- Att medarbetare med spetskompetens på området kan fungera som ett stöd till kollegor
- Upplands-Bro kommun använder sig av Embrace, ett system för att kartlägga trygghetsfrågor i form av skadegörelse, otrygghetsskapande händelser samt brott. Under 2021 kommer preventionssamordnaren på avdelningen för trygghet och säkerhet att undersöka möjligheten att utbilda dess inrapportörer i att känna igen och rapportera klotter och symbolik för våldsbejakande extremistmiljöer i Embrace-systemet.
- Stödja företrädare inom civilsamhället, idrotts- och kulturföreningar med flera, att fördjupa värdegrundsarbetet
- Fördjupad analys om hur vi fångar upp olika grupper som riskerar att radikaliserar så inte insatser riktas endast till de utåtagerande

individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen och solidaritet mellan människor.

Individinriktade förebyggande insatser riktas mot den enskilda individen med ett uppvisat riskbeteende. Insatsen kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder:

- Utredningar och stöd för personer under 18 år hanteras av barn och ungdom på Socialkontoret, medan oro som rör vuxna hanteras av vuxenheten på Socialkontoret. Dessa enheter ska ha specialutbildad personal som ska vägleda och anpassa insatser för individen.
- Stöd till barn som återvänder med en eller två föräldrar som rest till konfliktfyllda områden för att stötta terrorverksamhet hanteras av Socialkontoret och utreds av barn och ungdom.
- Kommunens egen personal kan få stöd i analysen om särskilda insatser på individnivå i samråd med kommunens konsultationsforum. Forumet har en rådgivande funktion och utgör ett stöd till kommunens personal (se avsnitt om *Organisation och ansvar*)
- Kontakter ska vid behov etableras med trossamfund, organisationer som stöttar avhoppare och/ eller nätverk.¹⁶ Samverkan med dessa kan underlätta utformning av stöd till individen.¹⁷
- Orossamtal från anhöriga ska hanteras av preventionssamordnaren dagtid och av tjänsteman i beredskap (TiB) all övrig tid.
- Frågor som rör misstanke om utbildning för terrorism, planerad eller påbörjad krigsresa eller finansiering av krigsresor, hanteras genom kontakt med Säkerhetspolisen (SÄPO). Kontakten med SÄPO sker genom säkerhetschefen vid Upplands-Bro kommun.

¹⁶ En lista på tänkbara samverkansaktörer, utöver listan i avsnittet *Extern samverkan*, presenteras i bilaga 3.

¹⁷ Sannolikt är detta en rimlig väg att gå i de flesta fall för individer med riskbeteende, då det generellt är svårt för utomstående att övertyga en person som är på väg att radikaliserar. Ett viktigt bidrag är att ge motberättelser till våldsbejakande extremism.

10 Litteratur

Brottsförebyggande rådet (2013) *Hatbrott 2014*. Brottsförebyggande rådet, Rapport 2013:16.

CVE (2020) *Vit makt- miljön*, publikation Brottsförebyggande rådet, BRÅ

CVE (2020) *Den våldsbejakande islamistiska miljön*, publikation Brottsförebyggande rådet BRÅ

Expo Research (2013) *Intolerans 12* (http://research.expo.se/intolerans-12_102.html).

Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Regeringens skrivelse 2011/12:44.

Herz, Marcus (2016) *Socialt arbete, pedagogik och arbetet mot så kallad våldsbejakande extremism: en översyn*. Segerstedtinstitutet, rapport nummer 1, Göteborgs universitet.

Ranstorp, Magnus & Hyllengren, Peder (2013) *Förebyggande av våldsbejakande extremism i tredjeland: Åtgärder för att förhindra att personer ansluter sig till väpnade extremistgrupper i konfliktzoner*. Försvarshögskolan, Stockholm.

Statens Medieråd. (2013) *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet* (länk www.statensmedierad.se/Publikationer)

Säkerhetspolisen. (2010) *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige*. (länk <http://www.sakerhetspolisen.se/publikationer>)

Säkerhetspolisen. (2019) *våldsbejakande extremism i Sverige* (länk:<http://www.sakerhetspolisen.se/publikationer>)

Våldsbejakande extremism i Sverige: Nuläge och tendenser. Regeringen, Ds 2014:4.

Bilaga 1. Deltagare i EST styrgrupp

Deltagare i EST styrgrupp (2021-02-05)

- Enhetschef Trygghets- och preventionsenheten, Avdelningen Trygghet och säkerhet
- Socialchef
- Samhällsbyggnadschef
- Kultur- och fritidschef
- Utbildningschef
- VD Upplands-Brohus
- Lokalpolisområdeschef/kommunpolis Järfälla Upplands-Bro

Bilaga 2. Övriga kontakter

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

Ideella organisationer, stiftelser och kommuner kan söka bidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Projekten ska röra initiativ som syftar till att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Projektmedel kan sökas för att förebygga antidemokratiska beteenden, förhindra radikaliserings eller för att stödja individer som vill lämna våldsbejakande extremistmiljöer.

Avhopparverksamheter

- *Avhopparjouren*, Polisen i Stockholms län
- *Hjälpkällan*, avhopp från slutna, religiösa rörelser
- *Konsultationsteam för avhoppare* i Malmö, Polisen
- *Samhällspunkten* är en förening i Göteborg för unga med frågor och funderingar om exempelvis IS/ Daesh
- *Exit* arbetar med avhoppare från våldsbejakande extremistmiljöer samt sekter. Anhörigstöd är finns här också.
- *Brottsförebyggande centrum i Värmland, AGERA*

CVE – center mot våldsbejakande extremism

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) arbetar från i huvudsak kriminalpolitiska utgångspunkter, och stärker och utvecklar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Verksamheten syftar ytterst till att förebygga ideologiskt motiverad brottslighet och terrorism. CVE är placerat inom Brottsförebyggande rådet (Brå) och inrättades den 1 januari 2018.

CVE utvecklar det kunskapsbaserade och sektorövergripande arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå. Detta bland annat genom att ge behovsanpassat stöd till lokala aktörer, vara ett kunskapsnav och bidra till att skapa en högre grad av effektivitet och samordning i de förebyggande insatserna.